

บทความวิชาการ

การพัฒนางานวิจัยจากงานประจำ: การปฏิบัติการพยาบาล The Development of Routine to Research: Nursing Practice

ปาณิสรา ส่งวัฒนายุธ¹
Panisara Songwatthanayuth¹

บทคัดย่อ

การปฏิบัติการพยาบาลจำเป็นต้องมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางการพยาบาลโดยการพัฒนา
งานวิจัยจากงานประจำ พยาบาลวิชาชีพควรทำการวิจัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้เพื่อ
พัฒนาการปฏิบัติงานพยาบาลจากปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานโดยมีการเปลี่ยน
กระบวนการคิดร่วมกับใช้วิธีการใหม่ๆ กับปัญหาที่เกิดจากการทำงานที่ปฏิบัติเป็นประจำ ฉะนั้น
พยาบาลวิชาชีพต้องได้รับการพัฒนาความคิดเชิงระบบและเชิงเหตุผลโดยใช้กระบวนการวิจัยที่มี
คุณภาพทุกขั้นตอนร่วมกับการใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ใช้ในการ
ตัดสินใจ พยาบาลต้องเห็นคุณค่าของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีชีวิตที่คิดบวกกับการทำงาน ร่วมกับ
การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ผลงานวิจัยที่เกิดขึ้นควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีเผยแพร่
ในเวทีวิชาการ หรือตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หากผลงานได้รับการยอมรับจะช่วยสร้างความภาคภูมิใจ
และการคงอยู่ของพยาบาลผู้วิจัย และส่งผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีและ
สุขภาวะที่ดี

คำสำคัญ : การพัฒนางานวิจัยจากงานประจำ, การปฏิบัติการพยาบาล

¹วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี

¹Phrachomklao College of Nursing, Phetchaburi Province

Abstract

Nursing practices are essential for developing new nursing knowledge by developing the Routine to Research. Registered nurses should conduct the research in order to develop the new guidelines and nursing practices from nursing problems and they should change their ideas and the ways in the routine nursing practices. Therefore, nurses should develop their thought systematically and reasonably by using quality research processes together with ideal exchange and decision making based on evidence-based. Nurses should value of self-knowledge-building, positive thinking in working-life and receive appropriate support from the manager. The research results should be used for real, published in academic stage or research journal. Once, the research paper is published, the researcher will be accepted and be proud of him/herself leading to the engagement of the nursing profession and it can be beneficial to patients in term of health care services.

Keywords: Routine to Research, Nursing practices

บทนำ

การปฏิบัติการพยาบาล (Nursing practices) เป็นการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการโดยครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณโดยใช้กระบวนการพยาบาลซึ่งมีขั้นตอนของการดูแลโดยการวางแผนและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของผู้ใช้บริการ ประกอบด้วย การประเมินสภาพ ผู้รับบริการ การวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาลและการประเมินผลการพยาบาลสิ่งสำคัญในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะต้องมีการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลสู่การวิจัย (วรรณรัตน์ ศรีกันท และพัชราภรณ์ อุ้นเตจ๊ะ, 2557) การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาของศาสตร์ทางการพยาบาล และเป้าหมายที่สำคัญยิ่งคือ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับตามหลักสากล ว่าเป็นความรู้ที่ได้ผ่านกระบวนการไต่สวนทางวิทยาศาสตร์ (Scientific inquiry) ผลลัพธ์ที่ได้จากงานวิจัย ถือเป็นความรู้ใหม่ที่ทำให้การปฏิบัติการพยาบาลเกิดคุณภาพ การควบคุมคุณภาพของระบบบริการสุขภาพ ฉะนั้นการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งเป็นงานประจำของพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนางานวิจัย

การพัฒนางานวิจัยจากงานประจำ (Routine to Research: R2R) เป็นการใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการทำให้เกิดการสร้างความรู้เพื่อพัฒนางานประจำและนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ (จรรยาพร ศรีศัลลักษณ์ และอภิญา ตันทวีวงศ์, 2551) โดยมีการเปลี่ยนขบวนการคิดใหม่กับการทำงานที่ทำงานประจำโดยเน้นคุณค่าของมนุษย์ที่มีศักยภาพ ฉะนั้นพยาบาลที่ทำงานต้องได้รับการพัฒนาความคิด

เชิงระบบเชิงเหตุผล เปลี่ยนวิธีคิดโดยมีการใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing) การเห็นคุณค่าของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การมีชีวิตที่คิดบวกกับการทำงาน โดยการพัฒนาทัศนคติที่ส่งเข้าสู่ความคิด คำพูดหรือจินตนาการที่นำไปสู่การพัฒนา ความเจริญ และความสำเร็จความคิดเชิงบวกนำไปสู่การคาดการณ์ถึงผลลัพธ์และความสำเร็จในทุกสถานการณ์และในงานที่รับผิดชอบให้เกิดเป็นหนึ่งเดียว (ปริญญ ชัยกองเกียรติ และมาลี คำคง, 2560) โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence based) ที่ใช้ในการตัดสินใจ ได้รับการสนับสนุนให้สร้างงานวิจัยจากการปฏิบัติการพยาบาลที่ได้ผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีขึ้น สุขภาพดีขึ้น ปัจจัยสำคัญคือการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ในหน่วยงานการมีนโยบายในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาจากการวิจัย (วรรณพร บุญเรือง, 2552) มีการนำเสนอในเวทีวิชาการ หรือตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หากผลงานได้รับการยอมรับ จะช่วยสร้างความภาคภูมิใจ และเกิดการคงอยู่ของพยาบาลผู้วิจัย (จรวพร ศรีศัลลักษณ์, 2552) นอกจากนี้การมองเห็นจากการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยที่ต้องนำไปใช้ในการดูแลผู้ป่วย/ ผู้รับบริการ และต้องมีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมมีหลักฐานการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้หลายมิติ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย การใช้ประโยชน์เชิงชุมชน/ สังคม และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

การใช้กระบวนการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญและเกิดคุณภาพทุกขั้นตอน เพื่อนำมาสู่การพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลมีความจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ร่วมกัน ฉะนั้นทีมพยาบาลที่มีปัญหาร่วมกันมารวมกัน อ่านการพูดคุยกับคนทำงานที่คล้ายๆ กัน เพื่อกำหนดคำถามงานวิจัยที่ตรงประเด็น เลือกใช้วิธีการวิจัยที่ถูกต้องเหมาะสม ควรมีการกำหนดเป้าหมายเดียวกันและความตั้งใจที่จะพัฒนา กำหนดแผนการดำเนินงาน สรุปผลงานวิจัย และเผยแพร่สิ่งที่ได้จากการวิจัยไปสู่สังคม นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization: LO) ทำให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เป็นเครือข่าย/เขตสุขภาพที่มีความร่วมมือที่กันให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน (มุกดา สิตตานุชิต, 2558; วิจารณ์ พานิช, 2554; เชิดชัย นพมณีจารัสเลิศ และอักรินทร์ นิมนานนิตย์, 2555) การสร้างงานวิจัยจากการปฏิบัติและการนำผลงานวิจัยไปใช้เป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน และมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาความก้าวหน้าของวิชาชีพพยาบาล

ลักษณะสำคัญของการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลสู่การวิจัย

การปฏิบัติการพยาบาลสู่การวิจัย มีหลักสำคัญในการพิจารณาว่างานหรือสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่เป็น การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้ (จรวพร ศรีศัลลักษณ์ และอภิญญา ตันทวีวงศ์, 2551)

1. โจทย์การวิจัย พยาบาลต้องมีคำถามการวิจัยจากการปฏิบัติการพยาบาลจริงที่พยาบาลจัดการได้โดยอิสระ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือพัฒนางาน
2. ผู้ทำวิจัย ต้องเป็นพยาบาลที่เป็นผู้ดำเนินการทำงานวิจัยจากโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ผลลัพธ์ของการวิจัย ทีมพยาบาลผู้วิจัยต้องวัดที่ผลที่เกิดขึ้นต่อตัวผู้ป่วยหรือผู้รับบริการที่มีผลต่อผู้ป่วยโดยตรง

4. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ทีมพยาบาลควรนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการบริการผู้ป่วยหรือผู้บริการโดยตรง หรือต่อการจัดบริการผู้ป่วยหรือผู้บริการ

ขั้นตอนการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลสู่การวิจัย

1. กำหนดปัญหาการวิจัย

พยาบาลที่สนใจพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลซึ่งเป็นงานที่พยาบาลปฏิบัติประจำทุกวันสู่การพัฒนางานวิจัยจะต้องเริ่มกำหนดปัญหาการวิจัยจากการปฏิบัติการพยาบาล จะต้องมีความสนใจในกระบวนการปฏิบัติงานพยาบาล และควรมีความรู้ในกระบวนการทำวิจัย ลักษณะของปัญหาการวิจัยจากการปฏิบัติงานควรเป็นปัญหาที่สามารถจัดการได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานของพยาบาลควรเป็นปัญหาที่พยาบาลวิชาชีพสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า โดยมีแนวทางในการกำหนดปัญหาการวิจัยดังนี้

1.1 การตั้งคำถาม ที่เป็นข้อสงสัยจากการปฏิบัติการพยาบาลเป็นประจำ เพื่อถามตนเองเองอยู่เสมอเช่นถ้าปฏิบัติการพยาบาลด้วยวิธีอื่นจะดีกว่าหรือไม่ ลักษณะคำถามงานวิจัยจากงานประจำมี 3 ประเภท (ศิริพร จิรวัฒน์กุล และอรุณ จิรวัฒน์กุล, 2553)

1) ประเภทคำถามเชิงพรรณนา การได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร มีลักษณะเช่นไร และเกิดขึ้นอย่างไร เช่น ผู้ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยแผลไฟไหม้ มักตั้งคำถามว่าการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่มารับบริการในคลินิกเรานั้นทำอะไรบ้าง และทำอะไรทำอย่างไรผู้ป่วยที่มีแผลไฟไหม้จะมีการเจ็บปวดน้อยที่สุดเมื่อทำแผล

2) ประเภทคำถามเพื่อพิสูจน์ปัจจัยเสี่ยงหรือพิสูจน์ความสัมพันธ์ โดยผู้ที่ปฏิบัติงานมุ่งศึกษาว่าปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยใดเป็นปัจจัยเสี่ยง หรือปัจจัยที่ป้องกัน เช่น จากการปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลา 6 เดือน ท่านพบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่นัดไว้ ไม่มาตามนัด จำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ท่านไม่สามารถวางแผนการดูแลได้อย่างเหมาะสมท่านจึงสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยเป็นสาเหตุของการที่ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงไม่มารับบริการตามวันนัด เพื่อที่จะนำคำตอบที่ค้นพบไปวางแผนการป้องกัน/การบริหารจัดการเกี่ยวกับการนัดหมายผู้รับบริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ประเภทคำถามเพื่อพิสูจน์ผลการทดลองเป็นคำถามที่ถามถึงการทดลองแก้ปัญหาในการทำงานประจำโดยใช้วิธีการใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อน เช่น การนำแนวปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อในการใส่ท่อเครื่องช่วยหายใจจะช่วยลดการติดเชื้อในผู้ป่วยหลังผ่าตัดสมองหรือไม่

1.2 การเขียนปัญหาและความสำคัญของปัญหาควรมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการทำงานที่ปฏิบัติอยู่ พบปัญหาอะไร ทำให้เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาต่อผู้รับบริการ เมื่อมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทำให้เกิดปัญหาที่ต้องหาคำตอบ

1.3 กรอบของแนวคิดในการวิจัย แนวคิด/ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมาใช้กำหนดปัญหาการวิจัย เช่น ปัญหาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเมื่อกลับไปอยู่ที่บ้าน อาจใช้ทฤษฎีการพยาบาลการเปลี่ยนผ่าน เป็นต้น

2. ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัย (Variables) คือสิ่งที่ต้องการศึกษาที่มีการกำหนดค่าได้หลายระดับ ซึ่งผู้วิจัยต้องมีความชัดเจนในตัวแปรที่สนใจศึกษาก่อน จึงจะสามารถหาคำตอบเพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ตัวแปรโดยทั่วไปมี 4 ประเภท คือ

2.1 ตัวแปรต้น คือ ตัวแปรที่มีผล/ส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ในการศึกษาการป้องกันการเกิดข้อติดแข็งในผู้ป่วยกระดูกกอดเส้นประสาทโดยการพลิกและนวดแบบยืดหยุ่น ตัวแปรต้นคือการพลิกและนวดแบบยืดหยุ่น

2.2 ตัวแปรตาม คือ ตัวแปรที่มีค่าเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแปรต้น เช่น การศึกษาการป้องกันการเกิดข้อติดแข็งในผู้ป่วยกระดูกกอดเส้นประสาทโดยการพลิกและนวดแบบยืดหยุ่น ตัวแปรตามคือการเกิดข้อติดแข็ง

2.3 ตัวแปรควบคุม คือ ตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรต้นแต่มีผล/ ส่งผลต่อตัวแปรตามทั้งทางตรงและ/ หรือทางอ้อม ซึ่งผู้วิจัยได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าจากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดเป็นตัวแปรควบคุม เพื่อป้องกันผลการวิจัยที่ผิดพลาด เนื่องจากมีผลแทรกซ้อนจากตัวแปรควบคุม เช่น การศึกษาการป้องกันการเกิดข้อติดแข็งในผู้ป่วยกระดูกกอดเส้นประสาทโดยการพลิกและนวดแบบยืดหยุ่น ตัวแปรควบคุม คือ ระยะเวลาความถี่ในการออกกำลังกายแบบยืดกล้ามเนื้อ

2.4 ตัวแปรสอดแทรก คือ ตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรต้นแต่มีผล/ ส่งผลต่อตัวแปรตามทั้งทางตรงและ/ หรือทางอ้อม ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า และไม่ได้กำหนดเป็นตัวแปรควบคุม เช่น การศึกษาการป้องกันการเกิดข้อติดแข็งในผู้ป่วยกระดูกกอดเส้นประสาทโดยการพลิกและนวดแบบยืดหยุ่น ตัวแปรสอดแทรกอาจพบขณะทำวิจัย คือระดับน้ำตาลในกระแสโลหิตของผู้ป่วย

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

เป็นการทำความเข้าใจสถานการณ์โดยมีการตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ต้องการเข้าใจหรือเป็นปัญหาทางการพยาบาลที่ต้องการแก้ไข เช่น เพื่อศึกษาค่าเฉลี่ยอุณหภูมิร่างกายของทารกแรกเกิดครบกำหนดหลังการอาบน้ำที่ 30 นาที 60 นาที 90 นาที และ 120 นาที

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้การเข้าใจสถานการณ์ในการทำงานและประสบการณ์ในการทำงานให้มาเขียนให้เห็นความสัมพันธ์ของปัญหาและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจอยู่บนแนวคิดหรือทฤษฎีในการวิจัยเชิงปริมาณ (Portney & Watkins, 2000) สำหรับกรอบแนวคิดการวิจัยในวิจัยเชิงคุณภาพจะเป็นการกำหนดกรอบไว้กว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเริ่มต้นศึกษาและการวางตัวของผู้วิจัย กรอบแนวคิดการวิจัยสามารถปรับเปลี่ยนไปตามองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินการวิจัย (ศิริพร จิรวัดน์กุล, 2552)

5. การออกแบบการวิจัยที่ใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาล

การออกแบบการวิจัยเป็นแผนการดำเนินงานวิจัยที่พยาบาลผู้วิจัยกำหนดว่าจะมีการศึกษาอย่างไร ตั้งแต่การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา วิธีการทดลอง (ถ้ามี) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือการวิจัย การควบคุมคุณภาพการวิจัย วิธีการจัดการกับข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

5.1 ประเภทการวิจัย การวิจัยทางการพยาบาลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ แบบการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.1.1 แบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research design) เป็นแบบการวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าความจริงเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ มีเหตุผลเป็นสากลโดยใช้ปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) (Portney & Watkins, 2000) ได้แก่

1) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ทำการศึกษา ซึ่งอาจเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นของบุคคลก็ได้ เช่น การสำรวจความพึงพอใจในการจัดการซื้อเครื่องเรียนการปฏิบัติการพยาบาล

2) การวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlation research) การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาค้นคว้าหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่พบในการปฏิบัติการพยาบาล เช่น การวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาเป็นซ้ำในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองปัจจัยที่ทำให้เกิดแผลที่เท้าของผู้ป่วยเบาหวาน

3) การวิจัยรายกรณี (Case study research) เป็นการรายงานผู้ป่วย (Case report) และ รายงานกลุ่มผู้ป่วย (Case series) รายงานผู้ป่วย เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ป่วยและรายงานบุคคล ส่วนรายงานกลุ่มผู้ป่วย เป็นรายงานเกี่ยวกับผู้ป่วยหลายๆคนที่ป่วยด้วยโรคเดียวกันในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การศึกษานี้เป็นการศึกษาในผู้ป่วยจำนวนน้อย ดังนั้น จึงไม่สามารถขยายผลสรุปการวิจัย (Generalize) ไปใช้ในผู้ป่วยอื่นได้ อีกทั้งการศึกษานี้ไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบ เช่น การศึกษาความแข็งแรงกล้ามเนื้อ ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการตรวจเต้านมด้วยตนเองของสตรี: กรณีศึกษา โรงพยาบาลจังหวัดจันทบุรี

4) การวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เป็นการวิจัยที่ศึกษาที่มีระเบียบวิธีการเฉพาะ ประกอบด้วยกำหนดปัญหาในการปฏิบัติการพยาบาล การแสวงหาหนทางในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหาค้นคว้าที่รายละเอียดผลการปฏิบัติการ การสรุปและเสนอผลการแก้ปัญหา เช่น การพัฒนาแนวทางในการพัฒนาบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในหอผู้ป่วยนอกอายุรกรรม

5) การวิจัยและพัฒนา (Research and development) เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นนำผลการวิจัยมาเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพการทำงานปกติในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ โดยอาศัยยุทธศาสตร์วิธีการหรือเทคนิคต่างๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะธรรมชาติของงานหรือหน่วยงานนั้นๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นหลายวงจรรอบ เช่น การพัฒนารูปแบบการให้บริการพยาบาลแบบองค์รวมในคลินิกการให้คำปรึกษา

6) การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental design) เป็นการวิจัยเพื่อพิสูจน์เชิงเหตุผลของปรากฏการณ์ต่างๆ โดยมีการจัดกระทำเป็นตัวแปรอิสระ (Intervention) เพื่อศึกษาผลที่มี

ต่อตัวแปรตาม และมีการควบคุมตัวแปรอื่นๆ ไม่ให้มีผลกระทบต่ตัวแปรตามในกรณีที่ไม่สามารถควบคุมสภาพการณ์ทดลองได้สมบูรณ์ จะเรียกว่าเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เช่น ผลการให้โปรแกรมโดยใช้ผู้จัดการสุขภาพในผู้ป่วยโรคหัวใจขาดเลือด

7) การวิจัยจากเหตุไปหาผลแบบไปข้างหน้า (Prospective cohort study) การศึกษานี้ ผู้วิจัยเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ศึกษาเช่น การศึกษาไปข้างหน้าเกี่ยวกับการหายของแผลไฟไหม้ระดับ 3 ตามระยะเวลา 6 เดือน 1 ปี เป็นต้น

8) การศึกษาจากเหตุไปหาผลแบบย้อนหลัง (Retrospective cohort study) การศึกษานี้มีหลักการเหมือนกับการศึกษาจากเหตุไปหาผลแบบไปข้างหน้าคือ ผลการอาบน้ำทารกแรกเกิดทันทีต่ออุณหภูมิร่างกายในห้องคลอดในโรงพยาบาลรามาริบัติ โดยสนใจจะศึกษาย้อนหลังถึงผลกระทบของการอาบน้ำทารกแรกเกิดครบกำหนดทันทีต่ออุณหภูมิร่างกายทารกแรกเกิดในมารดามีความเสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อโรคทางการสัมผัสเลือดและสารคัดหลั่งในห้องคลอดโรงพยาบาลรามาริบัติตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ.2555 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ.2555 เพื่อเป็นโอกาสในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการอาบน้ำทารกแรกเกิดครบกำหนดเพื่อป้องกันภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำในทารก

5.1.2 แบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research design) เป็นแบบการวิจัยตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในบริบททางสังคมวัฒนธรรมเฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์หรือเกิดจากการปฏิบัติการพยาบาล และเมื่อทบทวนความรู้ที่มีอยู่แล้วยังไม่มีคำตอบที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาที่พบหรือพัฒนางานให้ดีขึ้นได้โดยใช้ปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) (Patton, 2002)

5.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (Sample) คือ ตัวแทนของประชากร ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการอ้างอิงผลการวิจัยกลับไปยังประชากรประชากรในการวิจัย (Population) คือ กลุ่มของสิ่งที่ต้องการจะศึกษาทั้งหมด

5.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถวางแผนการวิจัยได้อย่างเหมาะสม ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม วิธีการคำนวณ เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างมีหลายวิธี แต่ในปัจจุบัน มีสูตรที่ช่วยในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สะดวกต่อการใช้งาน คือ การใช้โปรแกรม G*Power ในการคำนวณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความถี่ของการสังเกตข้อมูลการศึกษา

5.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เมื่อระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะสอดคล้องกับประชากรมากที่สุดซึ่งวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 วิธี คือ การเลือกโดยการสุ่ม (Random sampling) เช่น การสุ่มอย่างง่าย การสุ่มอย่างเป็นระบบ การสุ่มแบบชั้นภูมิ การสุ่มแบบคลัสเตอร์ และการสุ่มแบบหลายขั้นตอนแต่ที่พบบ่อยในการวิจัยในการปฏิบัติการพยาบาลเชิงปริมาณ และการเลือกโดยไม่สุ่ม (Non random sampling) เช่น การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) การบอกต่อ (Snow ball) ซึ่งนิยมใช้ในวิจัยเชิงคุณภาพ (Shi, 2008)

5.3 เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยใช้เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูล (Data) ทั้งในลักษณะที่เป็นค่าของตัวแปรที่ต้องการศึกษา หรือลักษณะที่เป็นการพรรณนา เช่นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึก หรือวิธีการคัดลอกข้อมูลสุขภาพจากเวชระเบียนหรือรายงาน แล้วจึงนำมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป ทั้งนี้เมื่อได้เครื่องมือการวิจัยที่มีคุณภาพแล้ว จะนำไปใช้เก็บรวบรวม การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งต้องได้รับการฝึกฝน วิธีการคิด การสื่อสาร การวางตัวเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

5.4 จริยธรรมการวิจัย

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งของผู้ป่วยและผู้รับบริการ จะมีประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ การขอความยินยอมและการรักษาความลับ และการไม่ก่อให้เกิดโทษภัยในการทำงาน

5.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณที่นิยมใช้กันมาก คือการสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม แบบบันทึก เป็นต้น ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่นิยมใช้กันมาก คือ การสังเกต การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการเก็บข้อมูลเอกสาร ภาพต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความเชื่อถือได้และความอึดตัวของข้อมูล

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยอาจจะปรึกษากับผู้ที่มีความรู้ด้านสถิติในการวิจัย เพื่อให้ช่วยเลือกสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งโดยทั่วไป การเลือกสถิติจะขึ้นกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การนำผลการวิจัยไปอ้างอิงซึ่งโดยทั่วไป ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา จัดแบบแผนแสดงแบบต่างๆ ใช้วิธีการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) เพื่อตีความให้ความหมาย ใช้วิธีการทฤษฎีพื้นฐาน (Grounded theory) เพื่อสร้างแนวคิดและทฤษฎี (Patton, 2002)

บทสรุป

การพัฒนาการปฏิบัติการพยาบาลด้วยการใช้กระบวนการของการวิจัยทุกขั้นตอนที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาพยาบาล พัฒนาการทำงาน ยังส่งผลในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบบริการสุขภาพของไทย ผู้บริหารทุกระดับมีความจำเป็นต้องให้การสนับสนุน มีการเผยแพร่ผลการวิจัยที่เกิดจากการพัฒนางานประจำของพยาบาลเพื่อให้เกิดสร้างคุณค่าของผลวิจัยที่เกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญที่มากกว่านั้นคือพยาบาลผู้พัฒนางานต้องมีพลังแห่งความตั้งใจจริงในการพัฒนางานเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ความรู้ใหม่เกิดขึ้นจะส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจในการสร้างผลงานหรือนวัตกรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่เกิดขึ้นและสามารถใช้ได้จริง และเมื่อมีการพัฒนาในแต่ละเขตสุขภาพเกิดขึ้นจะเกิดพลังอันยิ่งใหญ่ในการขับเคลื่อนที่

สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริการสู่การพยาบาลที่เป็นเลิศอันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาลอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จรรยาพร ศรีศัลลักษณ์ และอภิญญา ตันทวีวงศ์ (บรรณาธิการ). (2551). *R2R: Routine to Research สยบงานจำเจด้วยการวิจัย สู่โลกใหม่ของงานประจำ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ.
- จรรยาพร ศรีศัลลักษณ์. (2552). การพัฒนางานประจำสู่งานวิจัยในระบบสุขภาพ. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 3(3), 465-468.
- เชิดชัย นพมณีจำรัสเลิศ และอักรินทร์ นิมมานนิตย์. (2555). *เคล็ดไม่ลับอำนาจ พินเพื่อขับเคลื่อน R2R เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน ศรีเอช จำกัด.
- ปริญญ ชัยกองเกียรติ และมาลี คำคง. (2560). งานวิจัยจากงานประจำ: สู่การใช้ประโยชน์. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(3), 259-270.
- มุกดา สีสถานุชิต. (2558). R2R: Routine to Research กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 5(1), 223-228.
- วรรณพร บุญเรือง. (2552). กลยุทธ์ส่งเสริมงานวิจัยจากงานประจำในบริบทสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 3(4), 618-621.
- วรรณรัตน์ ศรีกนก และพัชราภรณ์ อุ้นเต๊ะ. (2557). การปฏิบัติการพยาบาลสู่การวิจัย. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(2), 15-32.
- วิจารณ์ พานิช. (2554). เชื่อมพลังเครือข่าย ขยายคุณค่างานประจำ. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 5(3), 392-397.
- ศิริพร จิรวรรณกุล และอรุณ จิรวรรณกุล. (2553). *วิจัยจากงานประจำเรียนแบบทีละขั้น R to R step by step*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.
- ศิริพร จิรวรรณกุล. (2552). *การวิจัยเชิงคุณภาพในวิชาชีพพยาบาล*. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ออฟเซ็ท.
- Patton, M.R. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. 3rd edition. California: Sage Publications.
- Portney, L.G., & Watkins, M.P. (2000). *Foundations of clinical research: Applications to practice*. New Jersey: Prentice Hall.
- Shi, L. (2008). *Health services research methods*. 2nd edition. New York: Thomson Delmar Learning.